

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

"Təsdiq edirəm:"

Tədris məsələləri üzrə prorektor vəzifəsini icra edən
dos. Zaur Məmmədov.

"20" may 2026-cı il

Fənn sillabusu

İxtisas: 6005004 Ekologiya
Fakültə: Təbiyyat.
Kafedra: Fizika, kimya və biologiya.

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: AMTMEF (Təbiətdən istifadənin ekoloji əsasları).

Fənn proqramı: Fənnin işçi proqramı "Fizika, kimya və biologiya" kafedrasının 19.05.2026-cı il tarixli (protokol № 10) iclasında müzakirə olunub, məqsəduyğun hesab edilmişdir.

Kodu : AMTMEF-B09

Tədris ili: V (2026-2027).

Semestr: IX (payız).

Tədris yükü : Cəmi 70 saat. Auditoriya saati – 24 (14 saat müəhazirə, 10 saat seminar).

Tədris forması: Qiyabi.

Tədris dili: Azərbaycan dili.

AKTS üzrə kredit: 7 kredit

Auditoriya : ____

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi : Ağayev Qorxmaz Kazım oğlu. *biol.f.d. dos.*

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, H.Z.Tağıyev küçəsi, 118.

Məsləhət saati: II günlər, saat 15⁵⁰ -16³⁰-dək.

E-mail ünvanı: qorxmaz-1976@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas:

1. Bayramov K. Təbiətdən istifadənin iqtisadi və ekoloji problemləri. Bakı. 2011.
2. İsmayılov T. Azərbaycanda təbiətdən istifadə və ekoloji problemlər. Bakı. 2009.
3. Göyçaylı Ş., İsmayılov T. Təbiətdən istifadənin iqtisadi və ekoloji əsasları, Bakı. 2009.
4. Musayev Z., Məmmədov K., Zərbəliyev M. Su ehtiyatlarının inteqrasiyalı idarə olunması. Bakı. 2009.
5. Məmmədov M. Regional konseptual inkişaf: iqtisadi-ekoloji problemlər. Bakı. 2014.
6. Babayev A., Babayev V. Ekoloji kənd təsərrüfatının əsasları. Bakı. 2011.
7. İbrahimov İ. Regionların və işğaldan azad edilmiş ərazilərin inkişaf istiqamətləri. Bakı. 2022.

Əlavə:

8. Azərbaycan Respublikasının ekologiya qanunvericiliyi (normativ-hüquqi aktlar toplusu). I-II cild. Bakı: Qanun, 2006-2007.
9. Bədəlova A., Səfərov S. Təbiətdən istifadənin iqtisadiyyatı və proqnozlaşdırılması. Bakı. 2020.
10. İbrahimov İ. Ətraf mühitin iqtisadiyyatı. Bakı. 2019.
11. Cəfərova R. Təbiətdən istifadənin iqtisadiyyatı. Bakı. 2014.

IV. Perekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi:

Təbiət və onun sərvətlərindən kortəbii istifadə edilməsi nəticəsində ətraf mühit əsaslı dəyişməyə məruz qalmışdır. İnsanın ətraf mühitə təsirini, təbiətin cəmiyyətin təsirinə reaksiyasını, təbii tarazlığı poza biləcək tullantıların qatılıq həddini müəyyən etmədən təbii mühiti həyat üçün yararlı halda saxlamaq mümkün deyildir. Hal-hazırda "Təbiətdən istifadənin ekoloji əsasları" fənninin qarşısında duran əsas məsələlər, təbii mühitin vəziyyətinin qiymətləndirilməsi, onun ekoloji ehtiyat və imkanlarının təyin olunması, ətraf mühitlə cəmiyyət arasındakı qarşılıqlı əlaqələrin optimal formasının müəyyən edilməsidir. Bunlarla bərabər, təbii ehtiyatlardan istehsalat və qeyri-istehsalat məqsədləri üçün istifadənin səmərəliliyi, ətraf mühitə dəyən ziyanın qarşısının alınması və ya onun mənfi təsirlərinin aradan qaldırılması məqsədilə müxtəlif idarəetmə üsullarından istifadənin aktivləşdirilməsi məsələsi gündəmə gəlir. Ətraf mühitin planlaşdırılması və integrasiyalı idarə edilməsi insanın təbiətə yüksək səviyyədə səmərəli təsir üsullarını öyrənir və ekoloji məsələlərin həlli üçün yeni yollar və yanaşmalar tapmaq ehtiyacı kimi ətraf mühitin idarə olunması dünyada əsas yol olaraq tanınmaqdadır.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər:

Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri smestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	çox yaxşı	B
71-80 bal	yaxşı	C
61-70 bal	kafi	D
51-60 bal	qənaətbəxş	E
51-baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam–intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X.Təqvim planı: Muhazirə 14 saat, seminar 10 saat.

№	Keçirilən <u>mühazirə, seminar, məşğələ</u> , laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		müh	sem	müh	sem
1	2	3	4	5	6
1.	Mövzu 1. Təbiətdən istifadənin elmi-nəzəri əsasları. Təbiətlə cəmiyyətin qarşılıqlı əlaqələrinin tənzimlənməsi. İqtisadi inkişafın ekologiyalaşdırılması və dayanıqlı inkişaf. Plan: 1. Təbiətdən istifadənin predmeti və elmi-nəzəri məsələləri. 2. Təbiətlə cəmiyyət arasındakı qarşılıqlı münasibətlərin tarixi mərhələləri. 3. Təbiət-təbiətdən istifadənin maddi əsası kimi. 4. İqtisadi inkişaf və ekoloji faktorlar. 5. Ekoloji məhdudiyyətləri nəzərə almaqla inkişaf konsepsiyası. 6. Ətraf mühitdən istifadənin müasir vəziyyəti ilə əlaqədar qarşıda duran məsələlərin həlli. 7. Ekoloji-iqtisadi sistem. İqtisadi inkişafın ekologiyalaşması. 8. Ətraf mühit və təbiətdən səmərəli istifadənin iqtisadi inkişafa təsiri. 9. İqtisadi problemlərin həllində ekoloji problemlərlə əlaqənin nəzərə alınması. Davamlı (dayanıqlı) inkişaf. Mənbə [1,2,4,5,7,8,10]	2	2		
2.	Mövzu 2. Ətraf mühitin və təbii ehtiyatların qiymətləndirilməsi, təbii resurslardan səmərəli istifadə məsələləri. Plan: 1. Ətraf mühitin və təbii ehtiyatların qiymətləndirilməsi növləri və funksiyaları. 2. Qurunun təsərrüfata cəlb edilməsinin problemləri. 3. Bioresursların təsərrüfata cəlb edilməsinin problemləri. 4. İqlim və rekreasiya resursları və onlardan istifadənin iqtisadi-ekoloji xüsusiyyətləri. 5. Kənd təsərrüfatı resurslarının qiymətləndirilməsi. 6. Su ehtiyatlarının inteqrasiyalı idarə olunması, onların prinsipləri və planlaşdırılması. 7. Alternativ enerji resurslarından istifadənin problemləri. 8. Biosferin mühafizəsi və təbii tarazlığın saxlanılması. Mənbə [1,3,4,5,6,7,8,10]	2	2		
3.	Mövzu 3. Təbiətdən istifadənin sosial-ekoloji problemləri və global istiqamətləri. Ətraf mühitin planlaşdırılması. İri ərazi vahidlərində planlaşdırmanın təşkili. Plan: 1. Əhalinin təbii artımı, inkişaf və problemlər. 2. Təbii resurslardan kompleks istifadənin global iqtisadi istiqamətləri. 3. Azərbaycan Respublikasında təbiətdən istifadənin əsas	2			

	istiqamətləri. 4. Ətraf mühitin planlaşdırılması barədə anlayış. 5. Azərbaycan Respublikasının ekoloji siyasəti, onun ətraf mühit üzrə qanunvericiliyi. 6. Ərazi vahidlərinin planlaşdırma strukturu. 7. Azərbaycanda sənaye rayonlarının planlaşdırılması. 8. Azərbaycanda kənd təsərrüfatı rayonlarının planlaşdırılması. Mənbə [1,2,4,5,7,8,9,10,11]				
4.	Mövzu 4. Ekoloji idarəetmə anlayışı. Ətraf mühitin idarə edilməsinin inkişaf mərhələləri. Ekologiyada müasir idarəetmə növləri. Plan: 1. Ətraf mühitin idarə edilməsinin mahiyyəti, prinsip və məqsədləri. 2. Ətraf mühitin idarə edilməsinin inkişaf mərhələləri. 3. Ətraf mühitin idarə edilməsi konsepsiyası. 4. Təbii və sosial-təbii ekosistemlərin idarə edilməsi. 5. Beynəlxalq və milli ekoloji idarəetmə sisteminin standartları. 6. Ekoloji-iqtisadi tələbatlar və mənafeələr. Təbii resurslar üzərində mülkiyyət hüquqları . 7. Ekoloji tənzimləmə mexanizmləri. 8. Təbiətdən istifadənin dövlət idarə sistemi, strukturu və vəzifələri . Mənbə [1,3,4,5,7,8,10,11]	2			
5.	Mövzu 5. Təbiəti mühafizə fəaliyyətinin idarə edilməsinin başlıca istiqamətləri. Təbiətdən istifadənin iqtisadi mexanizmləri və maliyyələşdirilməsi. Ekoloji sahibkarlıq. Plan: 1. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi və ekoloji ekspertiza. 2. Ekoloji audit və onun aparılması. 3. Təbiətdən istifadənin proqnozlaşdırılması və planlaşdırılması. 4. Ekoloji xərclər və layihələrin smeta dəyərinin müəyyən edilməsi. 5. Təbiətdən səmərəli istifadənin iqtisadi stimullaşdırma vasitələri. 6. Təbiətdən istifadə sahəsində ekoloji fondlar sistemi. 7. Ekoloji sahibkarlığın mahiyyəti, formaları və ekoloji biznesin səmərəliliyi. 8. Ekoloji menecment.Təbiətdən istifadənin lisenziyalasdırılması. 9. Ekoloji sferada sertifikatlaşdırma. Ekoloji sığorta və ekoloji lizinq. Mənbə [1,2,5,7,8,9,10,11]	2	2		

6.	Mövzu 6: Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə beynəlxalq əməkdaşlıq və konvensiyalar. Azərbaycanda sənaye, kənd təsərrüfatı və nəqliyyatın yaratdığı ekoloji problemlər və onların həlli istiqamətləri. Plan: 1. Təbii resurslardan istifadədə beynəlxalq əməkdaşlıq. Ətraf mühit haqqında Stokholm planı. 2. «BMT – nin ətraf mühit üzrə proqramı (YUNEP)». 3. Ətraf mühit və inkişaf üzrə Deklarasiya (Rio – de - Janeyro). 4. İqlimin Dəyişməsi haqqında BMT – in Konvensiyası. 5. Bioloji müxtəliflik üzrə Konvensiya. 6. Azərbaycanda dağ-mədən sənayesinin inkişafının yaratdığı ekoloji problemlər və onların həlli yolları. 7. Azərbaycanda yanacaq-energetika və kimya sənaye sahələrinin yaratdıqları ekoloji problemlər və onların həlli yolları. 8. Azərbaycanda metallurgiya və tikinti materialları istehsalı müəssisələrinin yaratdıqları ekoloji problemlər və onların həlli istiqamətləri. 9. Azərbaycanda irriqasiya eroziyası və şoranlaşmanın yaratdığı ekoloji problemlər, onların nəticələri və həlli istiqamətləri. 10. Azərbaycanda nəqliyyat növlərinin inkişafı və ətraf mühit problemləri. Mənbə [1,2,3,4,7, 9,10,11]	2	2		
7.	Mövzu 7. Ətraf mühitin mühafizəsində dövlət idarəetmə orqanları və hüquqi mexanizmlər. Azərbaycanın ekoloji siyasət strategiyası. Plan: 1. Ətraf mühitin mühafizəsinin dövlət tənzimlənməsinin anlayışı və prinsipləri. 2. Ətraf mühitdən istifadənin idarə edilməsinin dövlət orqanları və ekoloji-hüquqi aspektləri. 3. Azərbaycan dövlətinin ekoloji siyasətinin məzmunu. 4. "Azərbaycan Respublikasının Milli təhlükəsizlik Konsepsiyası"nda ekoloji məsələlər. 5. Ekoloji təhlükəsizlik olkənin sosial-iqtisadi inkişafının prinsipial şərti kimi. 6. Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilən ekoloji proqramlar. 7. Azərbaycanda təbii ehtiyatların səmərəli istifadə və ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində dövlət siyasəti. 8. Ekoloji problemlərin həllində inzibati, iqtisadi və təşkilati tənzimləmə mexanizmləri. Mənbə: [1,2,3,5,6,8,10,11]	2	2		
Cəmi:		14	10		

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Tələblər:

Kursu mənimsədikdən sonra tələbələr:

- Ekoloji-iqtisadi sistem anlayışını və onun strukturunu izah etməyi,

- Təbii və regional resursların iqtisadi-ekoloji qiymətləndirilməsi xüsusiyyətlərini şərh etməyi;
- Ətraf mühitin idarə edilməsində tənzimləmə mexanizmlərini və ekoloji siyasəti izah etməyi;
- İnzibati və iqtisadi amillərin təbiətdən istifadənin təşkilinə təsirini təhlil etməyi;
- Beynəlxalq konvensiyaların ətraf mühitin mühafizəsi və global əməkdaşlıqdakı rolunu əsaslandırmağı;
- Antropogen təsirlərin regional səviyyədə (sənaye, nəqliyyat, kənd təsərrüfatı) yaratdığı ekoloji problemləri qiymətləndirməyi;
- Ətraf mühitin mühafizəsi, bərpası və ekoloji idarəetmə sisteminin (audit, ekspertiza) yollarını izah və şərh etməyi bacarmalıdırlar.

Tapşırıqlar:

- Elmi və metodoloji mənbələrə əsaslanmaqla təbiətdən istifadənin elmi-nəzəri əsasları və onun əsas kateqoriyalarının nəzəri təhlilinin aparılması;
- Müxtəlif təbii resurs tiplərinin qiymətləndirilməsi və səmərəli istifadə xüsusiyyətlərinin konkret praktik nümunələr (Azərbaycanın sənaye və kənd təsərrüfatı rayonları) əsasında elmi şərhinin verilməsi;
- Antropogen amillərin ekoloji-iqtisadi sistemlərin dayanıqlığına təsiri, ətraf mühitin qorunması və idarə olunması (ekoloji menecment və audit) mexanizmlərinə dair təqdimatların hazırlanması;
- Ətraf mühitin mühafizəsində tətbiq olunan inzibati, hüquqi və iqtisadi stimullaşdırma strategiyalarının müqayisəli elmi təhlilinin aparılması.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- müəhazirələr, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;
- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, nümunələrlə iş);
- layihələr;
- problemlərə əsaslanan tədris;
- hesabatlar;
- qrup qiymətləndirməsi;
- ekspert metodu;
- video və audio konfrans texnologiyaları;
- video və audio müəhazirələr;
- simulyasiyalar və s.

XIII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

“AMTMEF (Təbiətdən istifadənin ekoloji əsasları)” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN) aşağıdakılardır:

FTN 1. Təbiətdən istifadənin elmi-nəzəri əsaslarını, təbiətlə cəmiyyətin qarşılıqlı əlaqə mərhələlərini və iqtisadi inkişafın ekologiyalaşdırılması şəraitində dayanıqlı inkişaf prinsiplərini şərh edir;

FTN 2. Qurunun, bioresursların, su, iqlim və alternativ enerji mənbələrinin iqtisadi-ekoloji qiymətləndirilməsi metodlarını və təbii resurslardan inteqrasiyalı (səmərəli) istifadə qaydalarını izah edir;

FTN 3. Azərbaycan Respublikasının ekoloji siyasətini, ekoloji qanunvericiliyin əsas müddəalarını və iri ərazi vahidlərində (sənaye və kənd təsərrüfatı rayonlarında) ətraf mühitin planlaşdırılması strukturunu təhlil edir;

FTN 4. Beynəlxalq və milli ekoloji idarəetmə sisteminin standartlarını fərqləndirir, təbiətdən istifadənin dövlət idarəetmə orqanlarının funksiyalarını və ekoloji tənzimləmə mexanizmlərini təbliq edir;

FTN 5. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ), ekoloji ekspertiza, ekoloji audit, ekoloji sığorta və lisenziyalaşdırma üsullarını, həmçinin ekoloji sahibkarlığın səmərəlilik meyarlarını qiymətləndirir;

FTN 6. Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə beynəlxalq konvensiyaların tələblərini şərh edir, Azərbaycanda sənaye, nəqliyyat və kənd təsərrüfatının (irriqasiya eroziyası, şoranlaşma) yaratdığı regional ekoloji problemlərin həlli yollarını əsaslandırır.

XIV. Tələbələrə fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollektiv sualları:

1. Təbiətdən istifadənin predmeti və elmi-nəzəri məsələləri.
2. Təbiətlə cəmiyyət arasındakı qarşılıqlı münasibətlərin tarixi mərhələləri.
3. İqtisadi problemlərin həllində ekoloji problemlərlə əlaqənin nəzərə alınması. Davamlı (dayanıqlı) inkişaf.
4. Ətraf mühitin və təbii ehtiyatların qiymətləndirilməsi növləri və funksiyaları.
5. Kənd təsərrüfatı resurslarının qiymətləndirilməsi.
6. Su ehtiyatlarının integrasiyalı idarə olunması, onların prinsipləri və planlaşdırılması.
7. Alternativ enerji resurslarından istifadənin problemləri.
8. Əhalinin təbii artımı, inkişaf və problemlər.
9. Azərbaycan Respublikasında təbiətdən istifadənin əsas istiqamətləri.
10. Azərbaycan Respublikasının ekoloji siyasəti, onun ətraf mühit üzrə qanunvericiliyi.

XVI. Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Təbiətdən istifadənin predmeti və elmi-nəzəri məsələləri.
2. Təbiətlə cəmiyyət arasındakı qarşılıqlı münasibətlərin tarixi mərhələləri.
3. İqtisadi inkişaf və ekoloji faktorlar.
4. Ekoloji məhdudiyyətləri nəzərə almaqla inkişaf konsepsiyası.
5. Ətraf mühit və təbiətdən səmərəli istifadənin iqtisadi inkişafa təsiri.
6. İqtisadi problemlərin həllində ekoloji problemlərlə əlaqənin nəzərə alınması. Davamlı (dayanıqlı) inkişaf.
7. Ətraf mühitin və təbii ehtiyatların qiymətləndirilməsi növləri və funksiyaları.
8. Bioresursların təsərrüfatı cəlb edilməsinin problemləri.
9. İqlim və rekreasiya resursları və onlardan istifadənin iqtisadi-ekoloji xüsusiyyətləri.
10. Kənd təsərrüfatı resurslarının qiymətləndirilməsi.
11. Su ehtiyatlarının integrasiyalı idarə olunması, onların prinsipləri və planlaşdırılması.
12. Alternativ enerji resurslarından istifadənin problemləri.
13. Biosferin mühafizəsi və təbii tarazlığın saxlanması.
14. Əhalinin təbii artımı, inkişaf və problemlər.
15. Təbii resurslardan kompleks istifadənin global iqtisadi istiqamətləri.
16. Azərbaycan Respublikasında təbiətdən istifadənin əsas istiqamətləri.
17. Azərbaycanda sənaye rayonlarının planlaşdırılması.
18. Azərbaycanda kənd təsərrüfatı rayonlarının planlaşdırılması.
19. Ətraf mühitin idarə edilməsinin mahiyyəti, prinsip və məqsədləri.
20. Beynəlxalq və milli ekoloji idarəetmə sisteminin standartları.
21. Təbiətdən istifadənin dövlət idarə sistemi, strukturu və vəzifələri.
22. Ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi və ekoloji ekspertiza.

23. Ekoloji audit və onun aparılması.
24. Təbiətdən səmərəli istifadənin iqtisadi stimullaşdırma vasitələri.
25. Təbiətdən istifadə sahəsində ekoloji fondlar sistemi.
26. Ekoloji sahibkarlığın mahiyyəti, formaları və ekoloji biznesin səmərəliliyi.
27. Ekoloji menecment. Təbiətdən istifadənin lisenziyalaşdırılması.
28. Təbii resurslardan istifadədə beynəlxalq əməkdaşlıq. Ətraf mühit haqqında Stokholm planı.
29. Ətraf mühit və inkişaf üzrə Deklarasiya (Rio – de - Janeyro).
30. İqlimin Dəyişməsi haqqında BMT – in Konvensiyası.
31. Bioloji muxtəliflik üzrə Konvensiya.
32. Azərbaycanda dağ-mədən sənayesinin inkişafının yaratdığı ekoloji problemlər və onların həlli yolları.
33. Azərbaycanda yanacaq-energetika və kimya sənaye sahələrinin yaratdıqları ekoloji problemlər və onların həlli yolları.
34. Azərbaycanda metallurgiya və tikinti materialları istehsalı müəssisələrinin yaratdıqları ekoloji problemlər və onların həlli istiqamətləri.
35. Azərbaycanda irriqasiya eroziyası və şoranlaşmanın yaratdığı ekoloji problemlər, onların nəticələri və həlli istiqamətləri.
36. Azərbaycanda nəqliyyat növlərinin inkişafı və ətraf mühit problemləri.
37. Ətraf mühitdən istifadənin idarə edilməsinin dövlət orqanları və ekoloji-hüquqi aspektləri.
38. "Azərbaycan Respublikasının Milli təhlükəsizlik Konsepsiyası"nda ekoloji məsələlər.
39. Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilən ekoloji proqramlar.
40. Azərbaycanda təbii ehtiyatların səmərəli istifadə və ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində dövlət siyasəti.

AMTMEF-B09 "Seçmə fənn (Təbiətdən istifadənin ekoloji əsasları)" fənninin sillabusu 6005004 Ekologiya ixtisası (proqramları üzə) tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Fizika, kimya və biologiya" kafedrasının 19 may 2026-cı il tarixli iclasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (protokol № 10).

Fənn müəllimi:



biol.f.d., dos. Q.Ağayev.

Kafedra müdiri:



ped.e.d., prof. V.Orucov.